

AV och AN

Mars 2007

Utgivare: Avans Intresseförening

Ärade läsare!

1943 utgav de 22-åriga byborna Karl Gustav Nordström och Gunvor Sundkvist två nummer av tidningen Av och An, Avans egen tidning. Det första numret kom i mars och det andra i juli. Av och An kom inte att bli något långvarigt projekt, mest kanske beroende på att halva redaktionen långa tider låg inkallad i beredskapstjänst. Andra världskriget pågick ju. De två numren 1943 handlade mycket om Avans Sportklubb, men också om andra verksamheter i byn. Angelägenheter i stora världen hade sin plats. Somt var skrivet i versform, men det mesta i vanlig prosa, förstås. Många artiklar var väldigt roliga och som tidsandan fordrade fick storbönder och andra bybor mer eller mindre välförtjänta getingstick. Detta gick inte opåkallat förbi och i julinumret kan man se en annonsruta där en pansarbil, två störhjälmar, ett kulsprutegevär och en fällkniv önskas köpa "omedelbart sedan denna tidning gått i tryck". Undertecknat Karl Gustav Nordström och Gunvor Sundkvist.

Intresseföreningen gör nu ett försök till en uppföljare. Några bidrag i versform kan ni inte förvänta er, inte heller elegant roliga artiklar och allra minst getingstick till sådana i byn som skulle behöva en näsbränna. Folk nu för tiden är alldeles för benägna att stämma inför domstol. Men litet information om vad som händer i byn får ni. Likaväl som Av och An anspelar på bynamnet är det också ett nyckelord för tidningens tillkomstsätt. Vi har funderat av och an, sprungit av och an och skrivit av och an. Väl bekomme!

INTRESSFÖRENINGEN

I december 1975 gjorde Sven-Erik Sundström Vestibyn, Harry Andersson, Stenudden och Sune Bokvist, Lövnäset ett upprop där de kallade byns invånare till möte för att bilda en Intresseförening med uppgift att verka för Avans bästa. 1976 bildades föreningen och verksamheten startade. Det riktiga lyftet kom 1987 då Föreningshuset efter två års idogt arbete av medlemmarna och med kommunala bidrag på 450.000 kr stod klart. Nu hade man ett forum för sin verksamhet.

Föreningshuset är en viktig del av Intresseföreningens arbete. För 300 kr kan medlemmarna hyra huset för fester och träffar av olika slag, det finns plats och utrustning för cirka 100 personer. Byns föreningar förlägger ofta sina möten hit och under sommartid hålls sommarcafé. Under 2006 användes huset närmare hundra dagar.

Intresseföreningen driver också många andra verksamheter och då ofta i samarbete med andra föreningar i byn. Till exempel sommarcafé i samarbete med Sportklubben. Ett uppskattat inslag är söndagsgruppen, som sysslar med byns historia. Det senaste verksamhetsåret bestod styrelsen av Maria Andreasson, ordförande Gunnar Nilsson, kassör, Jan-Erik Nordström sekreterare samt

styrelseledamöterna Anne Marie Granbrant, Björn Sundström och Jan-Erik Norberg.

Om du inte redan är medlem hoppas vi att du blir det. Det är viktigt för föreningen och för byn. Medlemsavgiften är 60 kr för enskild medlem och 100 kr för familj.

Plusgironumret är 437 25 39

FÖRENINGSHUSET

Folkskolereformen 1842 resulterade för Avans del i en ny skola 1868. Den stod på den plats där Föreningshuset nu står, men skolan brann ned till grunden några år in på 10-talet. Efter återuppbyggnad fortsatte skolverksamheten till mitten av 30-talet, då en ny skola byggdes där nu Lulavanskolans fotbollsplan är belägen.

När skolan 1915 stod återuppbyggd efter branden, fick den också användas

för offentliga ändamål, dock inte som nöjeslokal. Så här skrev den dåvarande byggnadsföreningen i sina stadgar 1915:

"Föreningshuset må upplåtas för offentliga enskilda möten, fester och föredrag, dock ej till nöjeslokal eller kristendomsfientliga föredrag eller möten".

Bybor kunde köpa andelar i huset för 10 kr styck och den sista förteckningen visade att 149 andelar sålts. När skolklasserna flyttade till det nya skolhuset försvann hyresintäkterna och även om huset användes, inte minst av IOGT, eftersattes skötseln och huset förföll mer och mer.

1978 fick Intresseföreningen köpa huset för en symbolisk summa, 2.500 kr, vilket var just den summa som Byggnadsföreningen dragit på sig i skulder. Den viktigaste anledningen till försäljningen var att Byggnadsföreningen, som bestod av enskilda delägare, inte kunde få kommunala bidrag för en utrustning, men det kunde Intresseföreningen.

Efter ett par års intensivt arbete var huset totalrenoverat och till invigningen den 16 maj 1987 kom 140 personer på kaffe och tårta på dagen och nästan lika många till kvällens fest. Kommunens bidrag och inte minst bybornas arbete möjliggjorde renovering, något som vi nu 20 år senare fortfarande njuter frukterna av.

HÖÖKEN HAR LYFT

Få avabor kunde väl undgå att se filminspelningarna i byn mellan den 25 september och 16 oktober. Det var Bobfilm som gjorde inspelningar i kriminalserien Höök som nu sänds på SVT:s bästa tid, kl. 21.00 tisdagar. Av 12 entimmesavsnitt är delar av de tre sista inspelade i Avan, kanske uppemot hälften av sändningstiden. Fast i serien heter byn Padåvaara, om jag kommer ihåg rätt.

Filmteamet använde Föreningshuset som central där de kunde sminka sig, vila ut och värma upp sig mellan tagningarna och där också mathållningen sköttes. Föreningshuset finns också med i filmen – som kyrka. Däremot är inomhusscenerna tagna på annat ställe, troligen i EFS kapell i Gäddvik, såvida det inte var EFS i Avan. Den största delen av inspelningarna gjordes vid Inre markströms, ödehuset som ligger längst bort på Storsvedjan, bortom snickerifabriken. Det gamla jörshuset i Vestibyn användes också, där höll ett par filurer ("filifurkan" på gammalt nederluelåmål), till. Så nog kommer vi att känna igenom oss när de tre sista avsnitten sänds någon gång fram i april. Håll också ett öga på statisterna i bakgrunden, någon av dem kan vara din granne!

Kvinnlig kommissarie

Många deckarförfattare använder sig numera av en kvinnlig deckare och så är det också i Höök, där Anna Pettersson spelar Eva Höök, en kvinna i 35-årsåldern, som går förbi en manlig kollega när det gäller chefstjänsten. Det verkar i de första avsnitten, och kanske hela serien, vara föremål för konflikter.

Peter Carlberg (Gunnar Hall), Siw Erixon (Karin Bodén), Anna Pettersson (Eva Höök), Lennart Terfelt (Niilas).

Björn Gustafsson har bytt sida. Nu är han Länspolisstyrelse, efter att tidigare ha tillhört den andra sidan som Dynamit-Harry, Sickans (Charles Ingvar!) "sprängexpert" i Jönssonligan. Man kan tydligen bättra sig på äldre dar!

Lugnt tempo

De första avsnitten var spännande och ibland litet hemska. Händelserna berättas rakt utan konstigheter och ganska långsamt och det ligger en laddning i det låga tempot. Berättelsen blir tillgänglig och rollfigurerna är inte fler, än att man faktiskt kan hålla ordning på dem. Och skulle man trots spänningen av gammal vana somna till några sekunder framför TV:n, så är man inte hopplöst förlorad. Man har fortfarande koll på händelserna. Om nu handlingen går i lugn takt, så gjorde inte inspelningen det. På en dag spelade teamet in sex minuter film, dubbel så mycket som i en vanlig spelfilm.

Gäddviksbron

–porten till Tornedalen

Den i Luleå inspelade filmen "Grabben i graven bredvid" bygger på Katarina Mazettis bok, där vart annat kapitel försiggår hos *Henne* i staden och vart annat hos *Honom* på landet. På filmen markeras detta med att man åker över Bergnäsbron. I Höök är det Gäddviksbron som markerar förflyttningen mellan stad och landsbygd, men nog känns det som om Tornedalen skulle ligga på norra sidan bron och inte Storheden. Ja, nu är det bara vänta in avsnitten 10, 11 och 12. Skulle det inte vara ganska maffigt om vi kunde se den tillsammans på storbild i Föreningshuset?

JÄGARVISAN

Melodi: Ut i Apladalen i Värnamo.

Nu stundar åter de bistra tider,
då jägarhustrun som vanligt lider.
Skall jag bli ensam uti vårt bo,
skall gubben skjutas i år måntro.

Vi vet att sådant kan hända alla,
när jägarblodet det börjar svalla.
Att plocka lingon vid denna tid,
är att förkorta sitt eget liv.

En måndagsmorgon uti september,
då börjar dagen då allting händer.
Ty älgens saga skall då bli all,
det tror min älskling i alla fall.

Fast man är trött så man knappast lever,
så blir man drabbad av denna feber.
Ur sängen tvingas man ta ett hopp,
långt innan solen har stigit opp.

Jag börjar packa hans mat och kläder,
sen får man skällning om nå t det väger.
Jag plockar hop lite smått och gott,
hans jaktlicens och hans gamla skott.

Ibland man faller i djup begrundan,
tänk om licensen har kommit undan.
Då vore man inte mycket värd,
man fick väl gå ifrån hem och härd.

Näväl, han sticker iväg till skogen,
trots att han borde gå bakom plogen.
Ty jag har ej någon illusion,
om att bli rik på hans ammunition.

Det blir bekräftat när fram på dagen,
han vänder åter från jägarlagen.
Han är minsann inte född med tur,
så han blir vresig och arg och sur.

Då får man trösta det är ju givet,
Att man skall vara hans stöd i livet.
Du skall nog se lilla gubben min,
Att nästa dag då är älgens din.

Under dan har han sett det mesta
gamla spår som han tror är färska.
Han gått och lyssnat uti sin nit,
på skott som smullit båd hit och dit.

Varje år är det samma visa,
hans ambition vill jag ändå prisa.
Trots att det slutar på samma vis,
älgköttssoppan blir av en gris.

ÄLGFESTEN

Tull upptogs av Bengt Westerberg och Anders Carlqvist

Lördag den 19 september hölls den traditionella Älgfesten i Föreningshuset. Cirka 100 personer hade hörsammat kallelsen. Anders Carlqvist hälsade alla välkomna och Signar Hammargren lämnade årets älgrapport, där kvoten med sammanlagt 16 av 18 djur så långt var i hamn. Byåldermannen Mats Fabricius tackade jägare (och älgar) som gjort festen möjlig. Han menade att förutsättningarna för älgjakt är att det finns älg, att det finns duktiga skyttar och att de har timingen, det vill säga finns på plats där älgen finns.

Sången

Med spelmannen Stefans stöd sjöngs visan på motstående sida, som tillägnats jägarna av deras fruar. Den sprudlande Brage Westerberg fick sedan med sig hela församlingen på Owe Törnkvists svängiga ”Dagny”, varefter Per Landfors framförde en sång från ett student-spex inom armén, ”Ni anar inte hur mycket punsch man kan peta i sig”. Det är inte utan att man anar hans släktskap med Ingvar Wixell.

Historierna

Persersa-Karin var först ut i historieberättandet, där hon förklarade varför mannens hjärna är mer värd än kvinnans (en oanvänd sak är alltid dyrare än en använd). Många tog upp den kastade handsken, Bengt Westerberg förklarade varför en höna har en hjärncell mer än kvinnan och Herman Sundqvist försökte förklara hur en kvinna tänker. Sedan blev det litet jakthistorier och så var vi snart där allt till slut brukar hamna, under bältet. -Då drogs dansen igång.

Maten

Det var en fantastisk god mat! Lasse och Karin från Alviksträsk stod som vanligt för kockinsatsen och ett dussintal bybor jobbade under kvällen för att allt skulle flyta så bra som möjligt. Som tack fick de städa Föreningshuset morgonen efter.

Dans med okänd dam

Ja, där stod älgen och sedan ...

ÄLGJAKTEN

I Avan finns två Jaktlag. Roger Andersson, Storbäcken är jaktledare för lag I och Rikard Jansson, Ostibyn för lag II. I varje lag finns cirka 15 jägare och det råder millimeterättvisa mellan grupperna. 2006 hade varje lag rätt till fem vuxna djur och fyra kalvar. Varannan jakthelg byter man marker mellan Betenskogen och Sandsnäs-skogen. Formellt råder jakträtt från första måndagen i september, men normalt jagar man bara ett veckoslut den månaden och fortsätter sedan i oktober. Jakträtten upphör i slutet av november.

En extra eloge fick Hilly Andersson från Lina, som under stadgad jakttid på Alviksträskvägen lyckades fälla en grann tjur –med bilen. Lyckligtvis klarade hon sig oskadd själv, men för bilen och älgen gick det sämre.

Sigvard Markström, ”återvändare”

AMERIKA

125 AVABOR FLYTTADE TILL AMERIKA

Man har i Avan haft uppfattningen att några tiotal byabor flyttade till Amerika runt förförre sekelskiftet, men i själva verket har cirka 125 personer företagit den långa resan över Atlanten till Amerika och i vissa fall Kanada under åren 1880-1930. Merparten var unga och en tredjedel var kvinnor.

Genom efterforskningar i husförs- och flyttningslängder och uppföljning i databaser i USA har Siw Nordström från Avan lyckats kartlägga den stora utflyttningen. I de flesta fall har hon också kunnat fastslå var i Amerika de har hamnat. Många har haft släktingar som tagit emot dem och det innebär att vissa familjer och släkter i Avan har många emigranter, medan andra inte har några alls.

Lumpen avskräckte

Det fanns många skäl att resa. Arbete räckte inte åt alla här hemma, hemmansklyvningen gjorde sitt till, orättvisor i arvsfördelning kan ha spelat en roll och för många fanns det säkert en stark äventyrlusta med i bilden. Märkbart är att ett stort antal pojkar i 19-20-årsåldern gav sig i väg för att slippa militärtjänstgöringen. Denna hade tydligen ett mycket dåligt rykte med ett hårt regemente och stora klasskillnader mellan befäl och rekryter. I tidningarna fanns annonser där myndigheterna i långa rader efterlyste personer som inte inställt sig mönstring.

Lång resa

Den långa färden gick oftast till Göteborg och därifrån till Hull på Englands västkust. Sedan följde en tågresa till Liverpool eller Southamton för båtresa, som i de flesta fall gick till New York och mottagningsstationen Ellis Island. Efter det följde färden till den plats i Amerika man hade som mål. Många stannade i New York och Chicago gällde för andra, men det vanligaste var att man åkte över hela kontinenten till staten Washington eller grannstaten British Columbia i Kanada. Där fanns skogsarbete, något som männen från Avan var förtrogna med, om än ej med jätteträdens storlek. Utvandringen från Norrbotten kom i gång ganska sent och de flesta kunde därför ta sig över den amerikanska kontinenten med tåg.

Det fanns också möjlighet att åka via Kristiania (Oslo) och där fanns den förde-len att man kunde skaffa sig ett falskpass. Man skulle ha tillstånd att lämna landet och var kanske inte så lätt att få för de som skulle göra rekryten.

Staten Washington vanligast

De utvandrare som Siw Nordström har hittat bestämmelseorten för fördelar sig sålunda:

Staten Washington	34
New York	25
Chicago	15
Micihigan	10
Canada	10
South Dakota	4
Övriga	10

Återvändare

En del kom efter ett antal år i Amerika att flytta tillbaka till Avan. Andra gjorde ett eller flera besök här och i vissa fall har barn och barnbarn till emigranter varit här och sökt sina rötter. Åter andra blev kvar för gott och vissa av dem hörde aldrig någonsin av sig. Men ofta fanns en omfattande brevväxling med släktingar och vänner i hemlandet, som pågick i årtionden.

Databaser
ellisland.org
ancestry.com

DÖDAD I KOREAKRIGET

”Svenskättlingen, kapten Roy Sundström, son till mr Leo Sundström från Avan, Nederluleå och dennes maka Mrs Alma Sundström, född Juhlin, Bredåker, vilka båda utvandrade till Amerika i början av 1900-talet, har enligt meddelande till släktingar i Bredåker stupat i Koreakriget”.

Leo Sundström var en son till J.P Sundström, Larsjakupsa-Janne, och några av nu levande släktingar till honom boende i Avan är Bibbi, Leif, Birgitta, Björn och Bjarne Sundström. Av foto kan man se att han är mycket lik JP:s sonson Karl-Erik (Bibbi och Leifs pappa).

Deltog även i andra världskriget

Roy Sundström, som var född i Amerika, deltog som bomblygare under senaste världskriget. Där genomförde han 50 rai-

der från Italien över fientligt territorium. Han befordrades till kapten och erhöll många utmärkelser under och vid krigets slut.

Roy blev sedan på 50-talet inkallad till Koreakriget, där han hann med åtskilliga aktioner över Nordkorea, till dess hans plan blev nedskjutet och störtade i havet. Sundström och planets övriga besättning omkom.

Roy Sundström var 34 år gammal. Han sörjdes närmast av maka och en fyraårig dotter samt föräldrar och syskon. Roy var mångårig ägare av och chefredaktör för tidningen Custer Chronicle (som fortfarande 2007 existerar).

AMERIKAHISTORIER

□ Färjkarln som rodde färjan mellan Avan och Sunderbyn, Oskar Nilsson, hade två barn i Amerika, något som han var stolt över. Han talade gärna om dem: ”Han Leonard har blivit president”. Det framgick dock aldrig vad sonen var president för. I varje fall var han inte president för USA. Om dottern sa han:” Hon är enda bagersk i Chicago”. Att hon inte var den enda bagaren eller ens bagerskan i Chicago är ju givet, men bagerska var hon nog. Det var ett mycket vanligt yrke för svenskar som emigrerat till just Chicago.

□ Prosten Nordberg höll husförhör i Avan och vid uppropet var det en yngling som inte svarade. Efter upprepade anmaning sade pojken far: ”Han har farit till Amerika”. Eftersom sådant skall anmälas till pastorexpeditionen, frågade Nordberg upprört: ”Hur gick detta till?”. Fadern svarade lugnt: ”Han tog väl båten”.

□ En bonde i Avan hade en ganska äventyrlig son som flyttade till Amerika. Till allmän förvåning blev denna vildbasare sheriff något som fadern stolt kungjorde i byn ”å neo kän hån skiout bom fan hån vill” (och nu kan han skjuta vem fan han vill).

□ ”Han är i Amerika” kunde också vara en omskrivning av att någon satt i finkan.

F A R A R N A

AFFISCHEN SOM ÄNDRADE JOHNS LIV

En av de avabor som flyttade till Kanada var John Ström, som 1923 fick syn på en affisch, när han återvände från arbete i malmfälten. Han hade haft bra jobb och bra betalt, men det var något som fattades. John var ung och stark och hade ”loppor i kroppen”. Han måste helt enkelt ut och affischen kom att ändra hans liv.

Den berättade om fantastiska framtidsutsikter på andra sidan Atlanten. Speciellt bra skulle det vara i Kanada. Fem dollar om dagen kunde man få och dessutom fritt uppehälle. 172 dollar kostade resan och med ytterligare 750 dollar på fickan hade han det ganska förspant.

Jobb direkt

Färden gick till British Columbia och redan efter två dagar i Vancouver hade han jobb i timmerskogen med exakt de förmåner som affischen utlovat. Men det var helt andra träd än i Sverige. Det tog tre man och fyra timmar för att kunna fälla en kanadensiskt jätte.

Verkstadsindustrin

Så småningom tröttnade John på skogen och kom att arbeta inom bil- och verkstadsindustri i Windsor (T-fordar), Toronto (jordbruksmaskiner) och slutligen i Montreal (spårvagnar). Här stannade han fram till 30-talets depression med stor arbetslöshet och produktionsstopp. Många tvingades lämna städerna och klängde sig fast vid tågen västerut i hopp om jobb.

Blev bartender

Men John hade tur. Han återvände till skogen och fick arbete. På vintern högg

han timmer och på våren sprängde han brötar efter Blind River, ett mycket farligt arbete. Tyvärr tog det arbetet också slut och han gav sig ut på landsbygden och fick anställning hos en farmare. Där stannade John i 16 månader innan han åkte till Granby –och blev bartender!

Köpte en farm

Efter att i nära fem år stått bakom disken, satte hans flickvän som villkor för giftermål att han skulle skaffa ett annat arbete. Arbete i en guldgruva medförde det önskade äktenskapet, men efter sju år i de ensliga trakterna hade båda leddat och återvände till Granby. Där köpte de en farm och började med minkuppfödning. Därefter blev det växthusodling fram till pensionen.

Ångrar inte flytten

John tycker att Kanada har varit ett bra land att leva i och han ångrar inte flytten, även om det varit tuffa tag ibland. Det var ju också svåra tider i Sverige när han utvandrade och han tror knappast att det hade blivit bättre om han stannat hemma i Avan.

John var född 1898 i Avan där han växte upp i Stenudden, precis bortom bussgaragen.

1,2 MILJONER SVENSKAR TILL AMERIKA

Under åren 1850 till 1930 utvandrade 1,2 miljoner svenskar till Nordamerika. I början av 1980-talet gjordes en folkräkning i USA och i den undersökningen uppgav drygt fyra miljoner personer att de hade svenska förfäder. Men många av de tillfrågade kunde inte ange sitt ursprung, så siffran kan ha varit större. Man kan ju fundera på hur stor Sveriges befolkning hade varit idag om inte invandringen hade blivit av. I förhållande till folkmängden överträffades bara den svenska utvandringen av Irland och Norge. Totalt flyttade 35 miljoner människor till Amerika. De flesta var unga.

Bortsett från den svenska utvandringen till Delawere under 1600-talet kom den första emigrationen under 1840-talet, då en grupp människor bröt upp från Uppland för sin tros skull. ”Jansoniterna” byggde upp sitt Kaanan i Bishop Hill. Den religiösa friheten, arbetstillfällena, bättre löner och hopp om välbefinnande förde allt fler till Amerika.

Den första stora utvandringen varade till mitten på 1850-talet för att på nytt ta fart under svältåren 1867-68. Denna andra våg ebbade ut i början av 70-talet, då konjunkturerna blev bättre i Sverige samtidigt som tiderna blev sämre i USA. En ny massutvandring kom i slutet av årtiondet och fortsatte in på 90-talet. Sedan var siffrorna lägre fram till in på nya seklet då de sköt i höjden igen fram till 1913 för att avta under första världskriget. Den sista toppen började efter kriget och hade sin kulmen i början av 20-talet. Då hade amerikanerna instiftat kvotlagar och intresset för USA avtonade när 1920-talet närmade sig sitt slut.

AMERIKABREV

SÅ BLEV DET 30 KM GENOM BYN

Tekniska nämndens styrelse tog den 26 oktober förra året beslutet att begränsa hastigheten genom byakärnan i Avan till 30 km i timmen. Beslutet ligger i fas med kommunens trafiksäkerhetsprogram och blir en del i strävan mot Nollvisionen och förbättrad boendemiljö.

Hastighetsbegränsningen sträcker sig från färjstället och från Åkerbäcksbbron till och med Kläppen. Det är ett ganska stort område i sammanhanget, men vägen är smal, bebyggelsen tät, utfarterna många och trafiken livlig. De som bor efter vägen säger att trafiken liksom hastigheten ökat de senaste åren och det finns de som funderat på att flytta från byn på grund av detta.

”Hela” byn bakom

Det har sedan några år legat en begäran hos Länsstyrelsen om hastighetsbegränsning, men de har ”inte hunnit behandla ärendet”. Nu när skrivelsen riktades till kommunen gick det hela med en hiskelig fart. Då tog det faktiskt betydligt längre tid innan Vägverket fick upp skyltarna, vilket skedde ett par veckor in på detta år. Intresseföreningen samordnade ansökan, men med fullt stöd av Byautvecklingsgruppen, sportklubben och skolan.

Fel personer ”drabbade”

”Om dom åtminstone höll 50” är ett uttryck som man ofta hör. Och det pekar ganska klart på det verkliga problemet, väldigt många har kört betydligt fortare än 50 km i timmen genom byn. Med 90 kilometer på båda sidor både

mot boden- och luleåhållet inträder en påtaglig blindhet för hastigheten, medan de som cyklar, springer, promenerar, drar barnvagnar, rastar hundar efter vägen upplever det som mycket obehagligt när bilarna sveper förbi. På sommaren kan man visserligen ta sig ut på väggen, men vintertid finns ingenstans att ta vägen. Två bilar som möts ger inget utrymme för en gående.

De ändå ganska många som verkligen respekterat 50 km kan då tycka sig orättvist behandlade, men skillnaden i tid är inte så stor. Man förlorar knappt 50 sekunder på att köra 30 mot 50 genom byn och vem har inte råd att satsa den tiden på en säkrare trafikmiljö? Fast om man är kissnödig... Skämt åsido, det är klargjort att om man blir påkörd av en bil som kör 30 km i timmen har man stora chanser att överleva medan 50 km i timmen kan bli ödesdigert.

Obekvämlig hastighet

Som bilförare vet man att 30 km är en ganska obekvämlig hastighet, det passar liksom inte in med bilens växlar. Nu tillhör Luleå de kommuner, som kan prova gränserna 40-60 km i timmen och 40 km kanske är en hastighet som både bilförare och icke bilförare i Avan kunde acceptera. Den beslutade 30-kilometersgränsen känns dock trygg och faktiskt har ganska många bilförare beslutat sig för att respektera denna. Det är Polisens sak att se till att hastigheten respekteras och det är många som skulle förlora sina körkort vid en hastighetskontroll. Men detta är inget som vi i byn kan ta på oss, det är helt upp till bilföraren.

FÖRENINGAR I AVAN

Avans Intresseförening

Verkar för byns fortbestånd. Ansvarar för Föreningshuset.
Ordförande: Maria Andreasson,
153 16
Bokning: Jan-Erik Nordström,
26 02 88

Avans Byautvecklingsgrupp

Verkar för byns utveckling. Består av representanter för byns olika föreningar.
Ordförande: Lisbeth Lindström
26 01 55

Byalaget

Sammanlutning för byns jordägare.
Mats Fabricius 26 00 39

Avans Sportklubb, ASK

Verksamhet för unga och gamla. Samarbeta med grannbyar. Över 600 medlemmar.
Ordförande: Esa Vourinen 26 01 59

Avans Jaktvårdsförening

Sammanlutning för byns skogsägare.
Signar Hammargren 070 55 79 440

Hembygdsföreningen

Bland annat finns en stor ”fotoskatt” från äldre tid i byn.
Åke Fabricius 26 00 55

Fyrklöverns Skoter- och Fritidsförening

Sammanlutning för skoterförare.
Tommy Andersson 26 01 06

EFS

Evangeliska Fosterlandstiftelsen. Har eget kapell i byn.
Kerstin Sundkvist 26 00 47

Nederluleå Södra Trädgårdssällskap

Sammanlutning för blom- och odlingsintresserade.
Susanne Niskanen 26 01 60

PRO, Södra Kretsen Nederluleå

Opolitisk pensionärsförening.
Sune Bokvist 26 00 27

Buskspel i norr

Musikförening
Pär Stenelund 26 00 67

SMÅTT OCH GOTT

Theresia satte rekord

Vår kära Theresia har satt rekord genom att trafikera älven mellan Avan och Sunderbyn ända fram till den 4 januari. Tidigare rekord var den 28 december. Efter spolning av isvägen kunde den ganska snart öppnas för biltrafik.

Gympan

Tre gånger i veckan finns det tillfälle att gympa i Avan, om man är kvinna förstås. Herrarna sätter mer en ära i att vara stela. Måndagar och onsdagar kl. 20.00 är det gymnastik i Lulavanskolan under ledning av Anne Pekkari från Bränslan och Helena Bäckenas på Kläppen. Uppemot 20 deltagare är det vanliga, men det har hänt att man varit över 25.

Något lugnare tempo har förmodligen de kvinnor som gympar i Sportklubbens lokaler varje onsdag kl. 09.30. Här är man en handfull deltagare, som har förmånen att ha passerat den ålder då man slipper arbeta.

Skidspåret

Leif Sundström och Ingvar Stenelund ansvarar för att skidspåret är åkbart. Det något förändrade klimatet gör att man sällan har möjlighet att öppna spåret förrän efter nyår. Man kan åka ut från ishockeybanan eller från Lars Jakups och det finns också möjlighet att ta bilen upp till Hultet, där det går att ställa bilen på en upplogad parkeringsplats nära Bjarne Sundström. Därifrån kan man ansluta till den övre delen av spåret, slingan som går i skogen, och det kan vara bra om det blåser, för då slipper man den öppna slätten. Banan, som är välpreparerad, mäter fem kilometer och vill man åka längre går det att köra några varv extra på slingan upp i skogen.

Ridbanan

Det är en beundransvärd prestation som Ridsportsektionen i ASK gjort genom att ha lyckats förverkliga sina drömmar om en ridbana i Lillbacken. Den är dessutom vacker att se på och med all säkerhet ändamålsenligt byggd. BDX och SSAB har hjälpt till med bygget, då de vill testa ett nytt material för ridbanor. Det benämns Paddex, är miljövänligt och görs av slag från masugnen. Övrigt arbete med staket, belysning med mer är till stor del ideellt arbete. Banan är öppen för alla som är medlemmar i ASK samt har löst anläggningskort hos Ridsektionen för det facila priset av 100 kr per år och häst.

Paltfest

Den GRÖTFEST som hölls i Föreningshuset i december, följdes i januari upp med en Paltfest. Det kom ”massor” av hungriga besökare, som lät sig väl smaka och som i många fall också köpte med sig några paltar hem. Arrangörer var det ishockeylag i Sportklubben, där pojkarna är födda 1993/94 och tävlar i 14-årsklassen. Delar av laget kom från Notviken och de syntes också med sina föräldrar i vimlet. Många föräldrar och ungdomar ställde upp med utminuteringsen och inte minst syntes Marika och Lars-Erik Westerberg hasta omkring i köksregionerna.

KARIN MATSSON PÅ BESÖK

Stor ära vederfors Avans Sportklubb då Riksidrottsförbundets ordförande gjorde en enkom resa för att besöka Avan. 34-åriga Karin är svensk idrotts högsta befattningshavare och det blev ett populärt besök med ett nära fullsatt föreningshus.

Dessförinnan hade hon haft ett möte med Sportklubbens styrelse, tittat på gymnastikhallen och ishockeybanan och förstås gjort ett besök till den nya ridbanan i Lillbacken. Karin kommer från början ur ridsporten.

I Föreningshuset talade hon om ”Idrottsrörelsens utmaningar” och ser finansieringsfrågorna och tillgängligheten till anläggningar som de kanske viktigaste frågorna. Det är viktigt med ett bra finansiellt grundstöd från staten och tillgång till lokaler och planer genom kommunerna.

I en frågestund på slutet togs en del frågor upp. Bland annat om hur alla bidrag styrs till åldrarna 7-20 år och därmed också ledarkrafterna. Det finns en brist på senioridrottare i Sverige, även om många av dem blir fantastiskt bra. Men i många idrotter finns helt enkelt inte nog många klubbar som har seniorverksamhet och därmed inte några lag för ungdomar som växer upp. För en klubb som Avans SK, som också i stor utsträckning vänder sig med aktiviteter till äldre, skulle det vara bra med aktivitetsstöd även till sådana som är över 20 år. Det skulle exempelvis kunna ge möjlighet till att hålla igång ett elljusspår i Avan.

Karin Matsson i mitten med från vänster Elisabeth Sandin, Marika Vesterberg, Esa Vourinen, Karl Gustav Nordström, Sune Bokvist, Tommy Andersson och Mats Fabricius

”SÖNDAGSSKOLAN”

Intresséföreningen har under vintern samlat intresserade byabor i Föreningshuset söndagar kl. 13-15 för att tala om byns, dess gårdars och släkters historia. Normalt brukar 20-30 personer komma till träffarna. Åke Fabricius, som har stor kunskap om byn, föredrar varje ämne och så fyller deltagarna på med sina kunskaper.

Åke tillbringar mycken tid på sin kammare inför varje söndag och kommer alltid ordentligt förberedd, vad som än står på dagordningen, men det är många av deltagarna som har ytterligare kunskaper att tillföra både genom hörsägen och sparade handlingar. Det finns mycket material om gamla tider utspridda på olika ställen i byn och det är på sitt vis bra. Tänk bara vad en brand i ett samlat materiel skulle ställa till med.

Dokumentring

Det allra roligaste är när personer som tidigare bara haft en mindre kunskap om sin släkt, sin gård och sin by tänder till och får ett nyvaknat, glädjerikt intresse. I det sammanhanget har också önskemål om dokumentation framkommit. Detta kan i vissa fall kräva viss ”forskning”, att man mer detaljerat tränger in i ämnet. Detta gäller bl a Amerikafarare och Diversehandlare i byn.

Avhadlade ämnen

Telefonen, Byadelarna, Holmströms-släkten, Diversehandlare i byn, Fäbodarna, Älven och båtarna, Amerikafararna, Gårdsnamn, Skolan, Odlingsmarker, Hantverkare i byn, Skytteföreningen, IOGT, Storsskiftet, Laga skifte, Tälltjärn och Brännlandet.

BYADELAR

Avan har ett antal namngivna byadelar, men alla gårdar i byn ligger inte inom någon exakt byadel och gränserna för delarna har ibland ändrats. Ett sätt att mer exakt inom byadelen ange läge har till exempel varit att hänvisa till gårdsnamn.

Sandnäset har fyra husgrupperingar varav två har särskilda namn. Gränsen mot Bälinge kallas *Råhagen* och är helt enkelt rågången mellan byarna. Sista delen, där vägen mot Avan går in i skogen, kallas *Storbäcken* efter den (nu lilla) bäck som finns där. Området till

vänster i skogen mellan Sandnäset och Stenudden kallas *Brännan*.

Stenudden är en helhet, men husen i backen ned mot Änget kallas *Höhället*, där det för övrigt sägs spöka. Höhället är förmodligen en feltolkning av den gamla benämningen Heohålle, där ”heo” kan betyda kvinna. Kvinnotillhället, kanske. En annan tolkning är ”hög”, området ligger högt. (Hö heter på bondmål ”hoj”).

Trevägs korsningen och upp mot Selet börjar med *Lillbacken* och följs av *Bränslan*. Sedan kommer *Hultet* med två gårdar en bit in på vägen mot Beten och därefter på vänster sida en bit in i skogen *Höbäcken* också med två gårdar. Längst upp ligger *Tälltjärn*. Mellan dessa byadelar ligger några gårdar som ”hänger i luften”. Dessutom tillhör de första fastigheterna på vägen mot Alviksträsk också Avan. Området mellan Lillbacken och Åkerbäcken kallas *Svedjan*.

”**Byssare**”, de som bor inne i byn, är uppdelad i flera delar. *Ostibyn* har från början avsett gårdarna som ligger söder om färjvägen, men anses nu omfatta gårdarna på **södra** sidan av Nyströmsvägen och ned mot färjstället och gamla laxfisket. *Inibyn (eller Västibyn)* avser delen från kurvan vid Föreningshuset till **södra** sidan av Fabriciusvägen. Mot älven sträcker sig *Inibyn* ungefär i höjd med skolan. Gårdarna nedanför mot älven har inget speciellt bynamn.

Delen från **norra** sidan av Fabriciusvägen och fram till och med gamla telefonstationen heter *Kläppen* och här gäller samma begränsning mot älven som *Inibyn*.

I området runt snickerifabriken utgör *Fällan* delen väster om Bodenvägen mot Fällbäcken. *Storsvedjan* ligger mellan Bodenvägen och älven och sträcker sig från Nyperers till bortom Inremarkströms, det förfallna huset litet längre fram. Alla gårdar på andra sidan vägen om Inremarkströms kallas *Brännlandet*. Sedan återstår en handfull gårdar till höger om Bodenvägen vid gränsen mot Unbyn och de tillhör *Lövnäset*.

+++++

Gränsen mot Unbyn markeras precis som mot Bälinge med en rågång. I Selet däremot kallas den Brukslinjen, eftersom Selet tidigare tillhörde Avan.

TITUS

Är det någonting som är kontaktskapande så är det en hund. När vi sommaren 2005 flyttade till Avan så fanns Titus med som valp i bagaget. Han utsåg sig genast till byns medelpunkt medan jag litet mer hukade. Hur skall det här gå? Jodå, promenaderna med honom gjorde att jag ganska snart kände halva byn. Och den andra halvan kände säkert igen oss efter det eviga promenerandet på Avans vägar.

Även Titus har fått ett brett kontaktnät. Det finns i byn många hundar som mår bättre av att vara ute än inne och när vi anträder våra promenader, räcker det med att Titus släpper en fis utanför dörren för att det skall uppmärksammas av en hund i Ostibyn, som signalerar glatt. När vi sedan passerar Jörsen kommer nästa hälsning och det får liv i westerbergarna, vilket snabbt uppmärksammas ner i Perers. Sedan hälsar den nya hunden på Kläppen och därefter är det Lajka i Fällan som vaknar till liv.

När vi sedan svänger in på Betvägen hör vi att det är en hund i Brännlandet, som också vill vara med och hälsa och förmodligen fortsätter det sedan i en kedja genom Lövnäset, Unbyn, Bjäsmora och till Boden. Var skallen sedan tar vägen vet jag inte, kanske åt jokkmokkshället. Man brukar ju tala om en fjärils vingslag i Amasonas och sätter igång en kedja, som slutar med en naturkatastrof i en annan världsdal. Eller hur det nu var. Jag tror inte att Titus fjärt hemma i Avan startar en storartad orkan i Australien, men kanske entt litet snöskred uppåt Riksgränsen. Vem vet.

Ändå var jag ganska länge tveksam om Avan kunde vara en nog äventyrlig plats för Titus, speciellt som han hittills inte har triggat igång ett enda rejält hundslagsmål. Det hör liksom till, tycker jag. Men sedan jag nu fått betala för några nackade höns (betydligt dyrare än i frysdysken på Coop) och en uppretad kattägare trängt upp mig i en snödriva och lovat förbättra mitt utseende, börjar jag ändå tro att lilla Titus lever ett värdigt hundliv här i Avan.

